

FEJKSKOLAN

Åldern
Arbetsblad

OM FEJKSKOLAN

Fejkskolan är en kortversion av radioprogrammet Fejk, särskilt anpassad för gymnasieskola och vuxenutbildning.

Vilka roller har tjejer och killar, kvinnor och män, haft i populärkulturen de senaste hundra åren sisådär? Fejkskolan, säsong 4, belyser genushistorien med hjälp av populärkulturens arkiv; film, musik, tidningar, bilder, tv- och radioprogram, från 1920-talet och framåt. På ett bildande och underhållande sätt speglas hur olika kulturyttringar dokumenterat sin samtid – och reflekterat över den. Dessutom gör programledaren Anna Charlotta Gunnarson personliga analyser som åskådliggör hur normerna svängt under de senaste hundra åren. Fejkskolans fjärde säsong består av åtta avsnitt. Till varje avsnitt finns det ett arbetsblad.

1. Rösten	5. Humor
2. Kroppen	6. Allvar
3. Singellivet	7. Bilden
4. Gänget	8. Åldern

Målgrupp

Serien riktar sig särskilt till gymnasiet, men passar även bra för folkhögskola och övrig vuxenutbildning. Serien kopplar till ämnesplanerna i historia, samhällskunskap, naturkunskap, svenska och sociologi. Vissa avsnitt kopplar även till musik, bild och idrott och hälsa. Se exempel på kopplingar till Gy11 längst bak i det här arbetsbladet.

Syfte

Fejkskolans pedagogiska syfte är att skapa förståelse för varför och hur könsdiskriminering kan uppstå genom att belysa genusperspektiv av makt och normer under 1900-talets populärkultur. Tanken är att eleverna ska få verktyg för att göra normmedvetna och normkritiska analyser genom att ta del av Fejkskolan. De tränar även förmågan att förstå och värdera historiebrev och historiemedvetande med fokus på genus, politik, forskning och identitet. Genom att granska historiska källor och normer ur olika perspektiv ställs frågor om förändringsprocesser och historiesyn.

Om arbetsbladen

Arbetsbladen är avsnittspecifika och innehåller faktafrågor, diskussionsfrågor och fördjupningsuppgifter. Uppgifterna är kopplade till de centrala frågeställningarna i respektive avsnitt, med fokus på analys av olika perspektiv. I varje arbetsblad finns en ordlista med relevanta begrepp. Dessa kan vara bra att diskutera innan ni lyssnar på avsnittet, dels för att skapa förförståelse för innehållet och dels för att på så sätt skapa en gemensam ingång till avsnittet. Dessa kan också vara bra för att repetera avsnittets centrala innehåll.

Förslag på frågor som passar till alla avsnitt

- Vad handlar avsnittet om? Sammanfatta med egna ord.
- Vilka historiska genusnormer vill avsnittet synliggöra? Försök att presentera några insikter och/eller slutsatser i avsnittet.
- Vilka röster och intressen kommer till tals i avsnittet?
I varje avsnitt finns en expert på temat som intervjuas. Vem är det? Skaffa en fördjupad bild av denne och försök relatera expertens kunnande till avsnittets innehåll.
- Allt kan inte få plats i ett avsnitt på cirka tio minuter. Reflektera över om det finns några tysta och frånvarande röster i avsnittet, som skulle kunna förändra förståelsen av innehållet om de blev hörda.
- Formulera dina egna tankar kring avsnittets tema. Presentera dina egna åsikter och reflektioner.

(Frågorna är inspirerade av artikeln [Genusvetenskapens pedagogik utvecklar inlevelseförmågan](#), Skolverket.)

ÅLDERN - ARBETSBLAD

Längd: 12:56 min.

Ämneskopplingar: Främst historia, samhällskunskap och sociologi, men även till viss del svenska, bild och naturkunskap.

Ord och begrepp: *normer, könsroller, ålderskillnad, jämställdhet, åldersfixering*

Om avsnittet

Fejkskolan tittar på varför det har varit så vanligt med stora ålderskillnader mellan kärlekspar på film. Varför får grånade herrar fortsätta spela hjältar när jämnåriga kvinnor hänvisats till tantroller? Och hur kunde krogarna förr ha inträdesregler som diskriminerade killarna – ”Hon 20 - han 23”? Varför har samhället tänkt att tonårspojkar kunnat slåss för sitt land men inte ta en öl på puben?

Förslag på samtalsfrågor

1. Filmen Mandosprovet från 1967 blev en filmklassiker. Vad handlade filmen om? Hur gamla var skådespelarna i filmen och hur gamla var de karaktärer de porträtterade?
2. I filmer som American Beauty och The Wackness är unga tjejer tillsammans med betydligt äldre män.
 - a. Tänk tillbaka på kärleksfilmer du sett. Vilka exempel på ålderskillnader mellan personer i kärleksrelationer (både hetero- och hbtq-relationer) hittar du?
 - b. Hittar du exempel på filmer med killar som får ihop det med mycket äldre kvinnor?
3. På 1930-talet var ofta män och kvinnor lika gamla i kärleksfilmer, men det har sedan förändrats. Hur då? Varför då? Hur förklarar journalisten och filmkritikern Wanda Bendjelloul detta i avsnittet?
4. Hur förklarar professor Hillevi Ganetz varför det historiskt sett varit mer accepterat med en äldre man som har ett förhållande med en yngre kvinna – jämfört med tvärtom?
5. Diskutera ålderskillnader i kärleksrelationer – 5, 10, 15, 20 år eller mer. När blir ålderskillnden för stor? I så fall, varför då? Varför skulle ålderskillnad vara ett bekymmer? För vem?

6. Finns det någon ålder i populärkulturen där det är en fördel att vara tjej? Finns det någon ålder i populärkulturen där det är en fördel att vara kille?
7. Varför märker vi ofta inte skevheter förrän vi ser något som sticker ut, så som en tjej vid ett stort mixerbord eller en kille som på bild lutar huvudet på sned och sticker ut tungspetsen?
8. Diskutera åldersgränser. Vilka exempel på lagar och regler kring ålder kan du komma på? Vilka osynliga eller outtalade åldersgränser kommer du på? Hur påverkar dessa gränser synen på tjejer respektive killar, tror du?
9. ”Hon 20, han 23” kunde krogar ha som åldersgränser förut. Hur motiverades det? Vad tycker du om det?
10. Idag är det inte tillåtet med olika åldersgränser baserat på kön. När och varför stiftades det en lag mot detta?
11. I avsnittet berättar Anna Charlotta om boken *Som hon drack* av Jenny Damberg och Lisa Wiklund. Den speglar hur samhället har sett på mäns och kvinnors drickande de senaste 60 åren. Vad får du veta om det?

Förslag på arbetsuppgifter

- Välj ut och undersök några offentliga kärlekspar med stor ålderskillnad, antingen där kvinnan eller mannen är äldre, eller samkönade par med stor ålderskillnad.
 - Hur har deras kärleksrelation framställts i media?
 - Idag kan kändisar själva genom sina egna sociala kanaler välja hur de vill visa upp sitt privatliv. De kan få både positiva och negativa kommentarer. Vilka förändringar har detta medfört jämfört med tiden innan sociala medier? Är förändringen positiv eller negativ?
- Tänk dig in i rollen som regissör till en actionfilm. Vilka filmroller ska du tillsätta och vilka får dem?
 - Diskutera hur gammal du tänker dig att en manlig filmhjärte max får vara.
 - Hur gammal tänker du dig att en kvinnlig filmhjärte max får vara?
- När Monica Bellucci 2015 blir den äldsta Bondbruden någonsin så väcker det uppståndelse.
 - Hur gammal är hon då, och hur gammal är Daniel Craig, som spelar James Bond?
 - Undersök relationen i ålder mellan fler olika skådespelare som spelat James Bond och de skådespelare som spelat Bondbrudarna i olika filmer. Vilka ålderskillnader har det varit?
- Hollywoodlegenden Clint Eastwood, född 1930, regisserade samt spelade huvudrollen i filmen *Gran Torino* från 2008. Ta reda på vad filmen handlar om. Vilka samhällsproblem tar den upp? I filmen är huvudkaraktären Walt Kowalski en ålderstigen senior – vilket budskap tror du filmskaparen vill ge till filmpubliken?
- *Bechdeltestet* är ett test som är en slags ”jämfällhetstermometer”. Den sätter ljuset på hur kvinnor framställs i filmer. För att en film ska klara Bechdeltestet måste det uppfylla två kriterier:
 - Ha minst två namngivna kvinnliga karaktärer...
 - ... som pratar med varandra om något annat än män.Vilka filmer kan du hitta som klarar detta test? Vad handlar de om? Vem har regisserat dem?

Tips för vidare fördjupning

- *Genusfotografen*, källor och lästips.
- *Bryt! Ett metodmaterial om normer i allmänhet och heteronormen i synnerhet*, Levande historia. Se övningen ”Vem tar vem?”
- Artikel: *Oscarsgalan 2020: Enda som inte åldras är åldersfixeringen*, DN
- Artikel: *Svenskarna är åldersfixerade*, Aftonbladet
- *Vilka kvinnor? Jämställdhetsrapport 2019/2020*, Filminstitutet, se sid 29–30
- Artikel: *Clooney träder fram – i jämställdhetsljuset*, Expressen
- Artikel: *Bechdeltest kollar hur många kvinnor som tar plats film eller scen*, DN
- Klipp på Youtube: *How Movies Teach Manhood* av Colin Stokes
- *Normer i fokus: Normkritisk pedagogik* | UR Play
- *Normer, normmedvetenhet och normkritik*, Skolverket, del av en läromodul
- *Genusvetenskapens pedagogik och didaktik*. Anna Lundberg & Ann Werner (red.). Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning, 2012

Gy11, kopplingar till centralt innehåll**Historia**

- Historiskt källmaterial som speglar människors roll i politiska konflikter, kulturella förändringar eller kvinnors och mäns försök att förändra sin egen eller andras situation. Olika perspektiv utifrån till exempel social bakgrund, etnicitet, generation, kön och sexualitet. (Hi 1)
- Kritisk granskning och tolkning och användning av olika slags källmaterial i digital och annan form (Hi 1a2)
- Hur individer och grupper använt historia i vardagsliv, samhällsliv och politik. Betydelsen av historia i formandet av identiteter, till exempel olika föreställningar om gemensamma kulturarv (Hi 1a2)
- Hur historia används inom olika kulturformer. Betydelsen av olika historiska teman inom olika genrer, till exempel film, litteratur och musik samt inom olika former av ungdomskultur. (Historia 2b – Kultur)

Samhällskunskap

- Grupper och individers identitet, relationer och sociala livsvillkor med utgångspunkt i att människor grupperas utifrån kategorier som skapar både gemenskap och utanförskap. (Sh1a1)

Naturkunskap (Kroppen, Bilden, Åldern)

- Samband mellan individens hälsa, dagliga vanor och livsstilar i samhället, till exempel i fråga om träning, kost, droger och konsumtion samt påverkan på miljön. (Na 1a2)
- Hur naturvetenskap kan användas som utgångspunkt vid kritisk granskning av budskap och normer i medierna. (Na 1a2)

Sociologi

- Skapandet av samhällen, kulturer, identiteter, sociala processer och socialisation.
- Sociala strukturer utifrån klass, genus, etnicitet, kultur och religion.
- Sociala normer och kategoriseringar av människor.
- Diskriminering, jämställdhet och likabehandling.

Svenska

- Centrala motiv, berättarteknik och vanliga stildrag i fiktivt berättande, till exempel i skönlitteratur och teater samt i film och andra medier.

Arbetsbladet är skapat av Anna Thorstensson i samarbete med UR och produktionsbolaget Munck.

Upphovsrätten till innehållet i det här arbetsbladet tillkommer UR, om inte något annat särskilt anges.

Arbetsbladet får fritt kopieras, distribueras digitalt och visas i undervisningssammanhang. När arbetsbladet eller delar av innehållet används på olika sätt ska den ideella upphovsrätten iakttas.

Det här betyder att du som lärare i din undervisning bland annat får kopiera upp så många kopior du behöver av hela eller delar av arbetsbladet och dela ut till elever, tillhandahålla det digitalt till eleverna i en elevportal eller liknande, eller visa i en Powerpointpresentation. Viktigt att tänka på när du använder arbetsbladet, på olika sätt, är att det alltid ska gå att se vem eller vilka som har upphovsrätten. Om arbetsbladet kopieras upp i sin helhet så framgår det redan, men om det är så att du väljer att bara använda någon del behöver du skriva i anslutning till det du använder vem eller vilka det är (UR och/eller annat namn, som framgår i arbetsbladet).